

Parshat Vayakhel-Pekudei The Power of Shabbat

Simon Wolf

As we come to the close of Sefer Shmot, it is worthwhile to take a look back and take stock of the progress that Bnei Yisrael has made over the course of the book. The beginning of Sefer Shmot opens with the enslavement of Bnei Yisrael at the hands of the Egyptians. As slaves, crushing and harsh labor was imposed upon them. They are subjected to task masters that afflict them with burdens and press them to build storage cities for Paraoth. Bnei Yisrael's lives were embittered with hard bondage that included building with mortars and bricks and working in the fields.¹ Later on, when Moshe is sent by God to intercede with Paraoth on their behalf, Paraoth's first response is to increase the burdens and the demands placed on Bnei Yisrael in order to dispossess them of any delusions of redemption. He decrees that the slaves will now need to source their own raw materials while still meeting the previous output demands placed upon them.² Paraoth's ploy is successful; the work is so oppressive that the people are unable to hear the message of redemption that Moshe brings to them.³ In that light, the Shabbat presented to Bnei Yisrael in Parshat HaMan and in the Aseret HaDibrot⁴ seems to be a contrast to Bnei Yisrael's experience in Egypt.⁵ It is literally a day of rest from the toil of the six preceding days and a weekly release for those enslaved because they too are entitled to a Shabbat.⁶ That picture fades in the subsequent narratives where Shabbat is continuously juxtaposed to the building of the Mishkan.⁷

Starting with Parshat Terumah and through the remainder of Sefer Shmot, the people are also engaged in work, the building of the Mishkan. While God is clearly a more benevolent master, which in and of itself would have been sufficient reason for Yetziyat Mitzrayim (יציאת מצרים), it still begs the question as to whether Bnei Yisrael have just traded one type of work and master for another. If Sefer Shmot is truly about the "Building of a Nation" then one would expect to find a more fundamental distinction between the labor of Mitzrayim and the work in the Mishkan. Pinpointing that difference would then likely shed light on the transformation that Bnei Yisrael has undergone through Sefer Shmot.

The word Melacha (מלאכה) appears more times in Sefer Shmot than it does in the remainder of the Torah combined.⁸ Though, within Sefer Shmot, the slave labor in Egypt is never termed Melacha, only Avoda (עבודה). The purpose of the toil and labor in Egypt was not for its productivity, but rather for its ability to enslave and break the spirit of the people. Evidence of this is Paraoth's decree that Bnei Yisrael collect their own raw materials for the making of the bricks. This mandate would clearly force the people to work harder, but was unlikely to result in better output. If the goal of the enslavement was the productive capacity of the slave labor, rather than oppression, then efficiency would have been the highest priority. Paraoth makes it clear that he wants to intensify the work (תכבד) on the people so that they are burdened with strenuous labor and no longer distracted with delusions of redemption.⁹ This is reinforced by the Midrashim which suggest that

¹ ויקום מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסי: ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שגאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: וישמחו עליו שרי מסיים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסקנות לפרעה את פתם ואת רעמסס: וכאשר יענו אתו פן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל: ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדכם אשר עבדו בהם בפרך: (שמות ה, א-ט)

² ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יי אלקי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר: ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם: ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם: ויצו פרעה ביום ההוא את הגנשים בעם ואת שטריו לאמר: לא תאספון לתת תבן לעם הלבנים לתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו: תכבד העבדה על הגנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר: (שמות ה, א-ט)

³ וידבר משה פן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצרו רוח ומעבדה קשה: (שמות ו, ט)

⁴ והיה ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה: ויאמר אלהם הוא אשר דבר יי קוק שבתו שבת קדש ליקוק מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר: ויניחו אתו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו: ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום ליקוק היום לא תמצאנהו בשדה: ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו: וראו כי יקוק נתן לכם השבת על פן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יבא איש ממקומו ביום השביעי: וישבתו העם ביום השביעי: (שמות טז, כב-ל) זכור את יום השבת לקדשו: ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת ליקוק אלקיך לא תעשה כל

מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: כי ששת ימים עשה יקוק את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם וינח ביום השביעי על פן ברכ יקוק את יום השבת ויקדשהו: (שמות כ, ז-י)

⁵ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים - לך קבעו זכר ליציאת מצרים ושמעתי מהר"ם שיש במדרש לפי שבמצרים עבדו בהם בישראל בפרך ופר"ך בא"ת ב"ש וג"ל שהם מלאכות ארבעים חסר אחת וכסנגאלו ממצרים הזהירים על השבת לשבות מאות ל"ט מלאכות. (תוד"ה למען פסחים קיז:)

⁶ שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוה יי קוק אלקיך: ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבתו ליקוק אלקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ושרך וחסרך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך: וזכרת כי עבד הייתי בארץ מצרים ויצאך יי קוק אלקיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על פן צוה יי קוק אלקיך לעשות את יום השבת: (דברים ה, יב-טו)

⁷ בפרשת כי תשא: ויאמר יי קוק אל משה לאמר: ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני יי קוק מקדשכם: ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונקרתה הנפש ההוא מקרב עמיה: ששת ימים עשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתו קדש ליקוק כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אתה לעלם כי ששת ימים עשית את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש: (שמות לא, יב-יז) בפרשת ויקהל: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה יי קוק לעשות אתם: ששת ימים עשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתו ליקוק כל העשה בו מלאכה יומת: לא תעבדו אש בכל משבתתכם ביום השבת: (שמות כ, א-ג)

⁸ בראשית 5, שמות 33, ויקרא 16, במדבר 8, דברים 3 (וכמעט כל האזכורים מחוץ לספר שמות הם ביחס לשבת והמועדים)

⁹ תכבד העבדה על הגנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר: (שמות ה, ט)

Bnei Yisrael were forced to build on unstable ground where their work would be fruitless.¹⁰

In contrast with the enslavement in Egypt, the building of the Mishkan is called Melacha. In addition, the overwhelmingly use of the term Melacha in Tanach is in the context of the building of the Mishkan and the Mikdash.¹¹ The description of the building is also replete with the phrases "of willing heart" (נדיב לב), "of wise heart" (חכם לב) and the work entailed craftsmanship, the spirit of God, wisdom, understanding and knowledge (רוח אלקים בחכמה).¹² It is also interesting to note that the word "heart (לב)" appears twice as many times in Sefer Shmot than it appears in the remainder of the Torah.¹³ With three exceptions, there are only two hearts referenced in Sefer Shmot – the heart of Paraoh and the hearts of the donors and constructors of the Mishkan. The "hard" heart of Paraoh results in Avoda and the "soft" and generous hearts of Bnei Yisrael produce Melacha.

Aside from the clear distinction that the Mishkan was built with voluntary work as opposed to slave labor, there also seems to be a significant qualitative difference between the work performed for the building of the Mishkan (מלאכה) and the slave labor of Egypt (עבודה). The Malbim¹⁴ defines Melacha (מלאכה) as "any endeavor that a person engages in with a particular goal in mind."¹⁵ He then adds that Melechet Avoda (מלאכת עבודה) is Melacha with the added dimension of "shouldering extra burden and requiring bodily exertion."¹⁶ It is generally associated with work in the field, like plowing, seeding or harvesting, activities that require significant effort and work that one would normally outsource to slaves or laborers.¹⁷

The Torah prohibits engaging in Melechet Avoda on Yom Tov since it would seemingly detract from the focus of the day by quashing one's ability to experience joy (שמחה) and

leaving one little time or spirit to bask in the presence of God. On the other hand, it encourages utilizing Melechet Ochel Nefesh (מלאכת אוכל נפש) because it serves to facilitate the goals of the Yom Tov by enhancing the enjoyment of the day. The Yerushalmi defines Melechet Ochel Nefesh as anything in the baking process that is from the kneading of the dough and onward (מלישה ואילך).¹⁸ In trying to articulate the reason that kneading is seen as the threshold between restricted and permissible work on Yom Tov, the Ramban suggests that all processes prior to kneading are Melechet Avoda because they are tasks that are normally done to produce commercial quantities or larger results than the immediate need at hand.¹⁹ All the processes from kneading and onward are Melechet Ochel Nefesh because they are activities that produce household quantities for immediate use.

If one were to disassociate the Avoda from the Melacha, the meaning of Avoda alone would be heavy labor or physical exertion and that is the focus of what is restricted on Yom Tov. Melacha alone is not inherently problematic on Yom Tov, only Melacha conjoined with Avoda is an issue. That is why all the Mo'adim are Zecher L'Yitziyat Mitzraim (זכר ליציאת מצרים) because they are the antithesis of the slavery and drudgery that Bnei Yisrael experienced in Egypt. The redemption from Egypt freed the people from the burdens that made them inattentive to the message of God. Eliminating those distractions is the purpose of the restriction against work on Yom Tov.

In contrast, the restriction against work on Shabbat is not just Melechet Avoda, but rather Kol Melacha (כל מלאכה). The type of work undertaken in the Mishkan, Melechet Machshevet (מלאכת מחשבת), the intelligent carrying out of intent, the work of a craftsman, is the paradigm for that which is restricted on Shabbat. Melechet Avoda is also prohibited on Shabbat, not because of the Avoda aspect of it,

¹⁰ ויבן ערי מסכנות לפרעה, רב ושמואל, חד אמר שמסכנות את בעליהן, וחד אמר שמסכנות את בניהם, שכל העוסק בבנין מתמסכן, ורבנן אמרי בתי אוצרות, כמה דתימא (ישע' כב) לך בא אל הסוכן הזה, את פיתום ואת רעמסס, רב ושמואל, חד אמר פיתום שמה, ולמה נקרא שמה רעמסס שראשון ראשון מתרוסס, וחד אמר רעמסס שמה ולמה נקרא שמה פיתום שראשון ראשון פיתום בולעו. (שמות רבה א,)

¹¹ מלאכה בכל צורתיו מופיע 33 פעמים בספר שמות, 16 במלכים, 27 בעזרא-ונחמיה, 36 בדברי הימים ורובם מתייחסים למשכן ולמקדש (ולבניית ירושלים) וכאשר כוללים גם שימוש לגבי שבת וי"ט זה מסביר רוב מחולט של האזכורים בתנ"ך

¹² וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכְמָה וּבְתוּבוֹנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: (שמות לא, ג)
¹³ מוזכר 46 פעמים בספר שמות ו21 פעמים בשאר התורה (13 בבראשית, 4 בבמדבר ו4 בדברים)

¹⁴ ספר הכרמל "מלאכת עבודה" ו"מלאכת מחשבת"

¹⁵ כל עסק שיתעסק האדם לפעול איזה דבר לצורך תכלית מיוחדת נקרא מלאכה... (ספר הכרמל, "מלאכת עבודה")

¹⁶ וכשיש בה טרחא יתירה ועמל הגוף נקרא מלאכת עבודה... (שם)
¹⁷ והוא לרוב בעבודת האדמה או הדומה לה בעמל, או מלאכה שדרך לעשותה ע"י עבדים... (שם)

¹⁸ מניין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקידין...אלא ר' יוסי בשם רשב"ל [שמות יב טז] אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם עד ושמתם את המצות (ירושלמי ביצה א, ושבט ז,ב) כלומר מלישה ואילך (מלחמות ה' מסכת ביצה יג: בדפי הרי"ף ובר"ן שם יב:)

¹⁹ פירוש "מלאכת עבודה" מלאכה המשתמרת לעבודת קנין כגון זריעה וקצירה וחפירה וכיוצא בהם, אבל אוכל נפש אינה מלאכת עבודה, זה לשונו: (רמב"ן ויקרא כג,ז) ...ולדברי הלכות נתמעטו טחינה והרקדה שלא התירה תורה ביום טוב אלא מלאכות של יומן כגון שחיטה אפייה ובשול אבל אלו תקון הן ודרך בני אדם לתקן מהם לימים הרבה אמרה תורה יתקן כדרכו מחול ליום טוב שלא יתקן מיום טוב לימים הרבה של חול (מלחמות ה' מסכת ביצה יג: בדפי הרי"ף)

but because of the Melacha facet. Technically, one could engage in physical activity all day long on Shabbat and not be in violation of the restriction against working on Shabbat because it is goal-oriented creativity rather than exertion that the Torah prohibits on Shabbat.²⁰ That is why Shabbat is not only Zecher L'Yitziyat Mitzraim, but more prominently a remembrance of the Creation, Zecher L'Ma'asei Breshit (זכר (למעשה בראשית).

Rav S.R. Hirsch notes that many conflate the two terms, Avoda and Melacha, and they therefore come to the mistaken conclusion that Shabbat is defined by the desistance from physical activity in order to free the individual to engage in spiritual endeavors.²¹ By doing so, they see the cessation of Melacha as a means to an end which would then justify engaging in "light" Melacha or any Melacha that furthers the goal of spiritual engagement on Shabbat (akin to Ochel Nefesh on Yom Tov). He rails against this perversion of the Shabbat as being a manifestation of modern man's desire to adapt the Torah to the demands of life rather than upholding the commitment pledged at Sinai to live a life guided by the Torah, the word and will of God. The Torah is unequivocal in defining the desecration of Shabbat as engaging in any form of Melacha, irrespective of whether it involves any labor, toil or strenuous activity or whether it has a constructive purpose.

The desisting from Melacha on Shabbat is a demand for cessation of all productive and creative activities. This gives one the time and peace of mind to contemplate and inculcate that there is a higher Creator. That acknowledgement brings a realization in its wake that we are not simply masters of our destiny, but rather partners in a greater plan. It should engender self-reflection and a reorientation as to who is at the center of one's

world and what is the impetus that drives them. Man's creations should not just be self-serving fabrications. One's creative abilities need to be harnessed in such a way that they are a product of being in consonance with fulfilling the will of the higher Creator. Shabbat fosters submission to God's will by forcing us to relinquish our false sense of control over our environment by demanding a suspension of all productive and creative pursuits. Demonstrably ceding of our selfish goals and desires to a greater plan and authority is that which makes the experience of Shabbat so transformational. Shabbat is not only a day of rest, but a day of inspiration and realignment of trajectory. Only once one has experienced the guiding light and compass of Shabbat can they once again properly reenter the world of the six days of Melacha.

In light of the definition of Melacha stipulated above, the creative and intelligent carrying out of intent, there is one of the thirty-nine Melachot, Hotza'a (carrying), which does not seem to conform to this characterization. The Rishonim²² are aware of this issue and they term Hotza'a a Melacha Gruah (subpar Melacha) which they explain is why the Gemara, unlike by other Melachot, only entertains violations of Hotza'a and its subsidiaries when they are explicitly found in the Mishkan or in the Pesukim. Even given this somewhat negative portrayal, there might still be an aspect of Hotza'a that does meet the definition of Melacha. Carrying is restricted on Shabbat, however Hotza'a is one of the Melachot that is permitted on Yom Tov even though it does not seem to fit the necessary billing of a process involved in the preparation of food items (צורך (אוכל נפש). This is likely because it is an essential part of facilitating the Simcha of Yom Tov which is enhanced by the freedom to move things about at will and by the increased socialization.²³ Building communities and

²⁰ למרות שטרחה אינה מלאכה, יכול להיות שהיא עדיין אסורה מן התורה. עיין רמב"ן ויקרא כג, כד: אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה, דברים שהן משום שבות מנין, תלמוד לומר ושמרתם את היום הזה להביא דברים שהן משום שבות... אבל היה לו לומר דברים שאינם מלאכה מנין תלמוד לומר שבתון. ונראה לי שהמדרש הזה לומר שבצטיונו מן התורה להיות לנו מנוחה ב"ט אפילו מדברים שאינם מלאכה, לא שיטרח כל היום... והותרו הימים הטובים האלו ואפילו השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה, לכך אמרה תורה "שבתון" שיהיה יום שביתה ומנוחה לא יום טורח. וזהו פירוש טוב ופה: ועיין רמב"ם הל' שבת כא, א: נאמר בתורה שמות כ"ג תשבות אפילו מדברים שאינם מלאכה חייב לשבות מהן, ודברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות...

²¹ אנשים תועים ומתעים חתרו תחת כל חוקת השבת ועיוותו את כל מושג השבת, בפרשם "מלאכה" כעבודה ועמל. הם פתחו בהכחשת השבועה שנשבעו אבותינו בסיני, ובמקום להיות נאמנים לשבועה - "להתאים את החיים לתורה" - הכריזו על סיסמה חדשה לתקופתם: "להתאים את התורה לחיים"... הם הכריזו על השבת כעל יום של מנוחת הגוף, שניתן לנו כדי שיהיה יותר פנויה לעבודת ה', כביכול, ובהתאם לכך פירשו את איסור "מלאכה" כאיסור של "עבודת עמל", דהיינו עבודה שיש בה משום מאמץ גופני, ולא דקדוק אף לפי שיטתם, שהרי יש גם עמל שבעבודת הרוח... ברם, אין רמז בתורה שעיקר מצות השבת הוא יותר מן השביתה מכל "מלאכה", כביכול שביתה המלאכה אינה אלא אמצעי למטרה אחרת... ובכל מקום נאמר כי עשיית מלאכה היא חילול שבת. אין השבת מתחללת על - ידי מי

שאינו הולך לבית הכנסת ביום זה כדי להתפלל עם הציבור או כדי לשמוע את דרשת הרב וכיוצא באלה, אלא על - ידי מי שעושה בו מלאכה... וכך מתגלה מושג עשיית המלאכה כתכונתו העיקרית של איסור מלאכה בשבת על פי ההלכה. פעולה יוצרת אסורה בשבת ולא פעולה הרסנית... בכל אלה מתגלה היסוד העיקרי של מלאכה האסורה בשבת: מימוש המחשבה, ולא מאמץ הגוף במידה קטנה או גדולה. אמנם כן, גם עבודה מאומצת, "עובדא דחול" וכו', אסורה בשבת, אך דבר זה אינו בכלל המושג של איסור מלאכה: (רש"י הירש שמות כ, י).

²² ונראה לר"י דאיצטרך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"ל לרה"ל מה לי מוציא מרה"ל לרה"ל... וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישין שיהא במשכן אלא אבות בלבד ובתולדות דהוצאה בעי' שיהא במשכן (ריטב"א ובעלי התוספות וראשונים אחרים בגמ' שבת ב).

²³ ויאמר נחמיה הוא התרשנותא ועזרא הנהו הספר והלויים המבינים את העם לכל העם היום קדש הוא ליקוק אלקיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם קשמעם את דברי התורה: ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדוניו ואל תעצבו כי חדות יקוק היא מעצכם... וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה כי הבינו בדבוקי אשר הודיעו להם: (נחמיה ח, ט-יב) השמחה היא תעוזת אתכם אם תקיימוה כי כן כתוב ושמחת בחגך (ואכן עזרא שם) וגם ביצה טו: ור"ח שם, אסתר ט, יט וכב. ומזה הטעם עצמו לא אסרו ההוצאה ביום טוב ואף על פי שכל הוצאה היא מלאכה שאפשר לעשותה

societies is a creative and intelligent activity of man, therefore it is restricted on Shabbat. Before the advent of the modern Eruv, Shabbat was a day focused on the nuclear family and the desistance from all creative activity including socialization. That restriction is waved on Yom Tov because it engenders a more joyous experience which serves to strengthen the goals of Yom Tov.

Corona Addendum:

The current Corona crisis has had many of us locked down in our houses with our nuclear families and with onset of Shabbat and the suspension of electronic communication it has left us devoid of the normal social and communal structures that we are so accustomed to. Obviously this is not ideal,²⁴ but it has provided us with an opportunity to reflect on our socialization from two perspectives. One is how does our socialization impact our nuclear family. Are our family's needs unduly subverted in order to meet our social needs and our attempts to portray an image that meets

communal expectations? Secondly, is the socialization we engage in a narcissistic endeavor or are we building social structures and communities that further the will of God. Shabbat gives us a unique opportunity to reorient and re-anchor ourselves with regards to these priorities. In doing so, we need to think carefully about those that may be the casualties of our socialization and more importantly to widen our social networks to include those that we often forget about or neglect. It is a rare chance to spend quality time with our nuclear family and a "novel" opportunity to contemplate the direction of our partnership with God with regards to the worlds that we usually are so busy building and creating. It would be a huge Kiddush Hashem to be able to turn this terrible tragedy into something constructive that makes God look more favorably upon us and in that merit bring a quick end to this terrible pandemic and provide a Refuah Shleimah to all those in need.

Shabbat Shalom and Chodesh Tov

²⁴ מערב יום טוב ולמה לא אסרה כדי להרבות בשמחת יום טוב ויוליך ויביא כל מה שירצה וישלים חפציו ולא יהיה כמי שידין אסורות... (רמב"ם הל' יו"ט א, ו)

²⁴ שבת היא מקרא קדש שפירושו ע"פ הרמב"ן "שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להקבץ בבית האלקים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל לאל בכלות נקיה, ולעשות אותו יום משתה..." (ויקרא כג, ב)